

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/137>

РЕЦЕНЗІЯ НА КОЛЕКТИВНУ МОНОГРАФІЮ
І. Г. БОГАТИРЬОВ, А. В. БОРОВИК, А. Є. ШЕВЧЕНКО ТА ІН.
«ПЕНІТЕНЦІАРНА ПАРАДИГМА ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ
У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ»¹

Джуца О.М., д.ю.н., професор, заслужений юрист України,
головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності
Національна академія внутрішніх справ

Беззаперечно монографія присвячена комплексному науковому дослідженню пенітенціарної парадигми виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні і її варто визнати актуальним науковим дослідженням.

Авторським колективом доведено, що пенітенціарна парадигма вітчизняної системи виконання покарання у виді позбавлення волі передбачає два основні етапи розвитку історіографії проблеми: перший – радянський період (1970–1990 рр.); другий – пострадянський період (1991 р. – по теперішній час).

Дане наукове видання беззаперечно буде сприяти ефективному розробленню подальших відповідних законопроектів стосовно покращання умов відбування засудженими покарання у виді позбавлення волі.

Доволі цікаво авторами виокремлено роль архівних документів територіальних управлінь Державної-кримінально-виконавчої служби України стосовно визначення організаційної та оперативно-службової діяльності органів і установ виконання покарань для виправлення та ресоціалізації засуджених; проаналізовано роль наукових розробок вітчизняних учених-пенітенціаристів, у яких відображено як історико-правовий підхід до процесів функціонування системи виконання покарання у виді позбавлення волі, починаючи з 1970 року, так і сучасний кримінально-виконавчий процес трансформації кримінально-виконавчої доктрини в пенітенціарну.

У монографії визначено та розкрито ефективність законів і підзаконних нормативно-правових актів на процес їхнього правозастосування у сфері виконання покарань у виді позбавлення волі шляхом виокремлення змін внесених Верховною Радою України до кримінально-виконавчого законодавства України за трьома періодами чинності Кримінально-виконавчого кодексу України: перший період (2004–2010 рр.); другий період (2010–2016 рр.); третій період (2016 р. – по теперішній час). в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття). Установлено, що на різних етапах розвитку інституту виконання покарання у виді позбавлення волі, пенітенціарна парадигма виконання цього виду покарання змінювалась.

Зокрема, з'ясовано, що на різних етапах історичного розвитку завдання щодо підготовки пенітенціарного персоналу виконували різні інституції: обштинних шкіл тюремних наглядачів кінця ХІХ ст. в російській імперії, вищих навчальних закладів системи МВС радянських часів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання Міністерства юстиції України на сучасному етапі розвитку відомчої пенітенціарної освіти, що свідчить про те, що на кожному історичному етапі пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі була пов'язана з основними функціями, які виконувала кримінально-виконавча система української держави.

Авторами у монографії доведено, що після отримання Україною незалежності у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації пенітенціарного персоналу пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі зазнала кардинальних змін, які однобоко відобразились на роботі персоналу місць несвободи із засудженими і ув'язненими.

Варто погодитись з думкою авторів, що суб'єктами пенітенціарної системи виступають: з одного боку, державні органи й установи виконання покарань; підприємства, установи та організації, де працюють засуджені, а з іншого (і це є особливістю цієї системи) – сама особа, яка вчинила кримінальне правопорушення і стає таким суб'єктом з моменту набрання вироком законної сили щодо її засудження та покарання.

На думку рецензента, авторському колективу вдалося обґрунтувати потребу у виробленні інноваційних прикладних історико-правових та кримінально-виконавчих аспектів пенітенціарної парадигми виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні.

Авторський колектив здійснив велику аналітичну роботу: проаналізував сотні літературних джерел з історії, кримінально-виконавчого права як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, що дозволило йому вступити в наукову дискусію, підняти пласт проблемних питань і запропонувати власне бачення на пенітенціарну парадигму виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні.

Підготовлена авторським колективом монографія супроводжується виваженими обґрунтованими формулюваннями, висновками, методичними рекомендаціями, пропозиціями щодо удосконалення функціонування кримінально-виконавчої системи України і її трансформації в майбутньому в пенітенціарну систему.

Важливо наголосити, що при написанні такого роду монографії авторський колектив використав власну аргументовану думку з приводу піднятих ним у проведеному дослідженні проблем. До речі, на думку рецензента, саме цей матеріал монографії є найбільш дискусійним, окремі рекомендації викликають заперечення по суті або потребують додаткової аргументації.

Вважаю, що колективна монографія: «Пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні» становить безумовну цінність для правозастосовної практики установ виконання покарань Міністерства юстиції України та буде корисна для вчених, аспірантів, слухачів магістратури та студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю, широкого кола осіб, які цікавляться дослідженнями у галузі кримінально-виконавчого права та історії держави і права.

Зважаючи на викладене, колективна монографія: «Пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні» є завершеним науковим дослідженням, актуальним для наук кримінально-виконавчого права та кримінології.

¹ Пенітенціарна парадигма виконання покарання у виді позбавлення волі в Україні: монографія/І. Г. Богатирьов, А. В. Боровик, А. Є. Шевченко та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. І. Г. Богатирьова. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2022. 288 с.